

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 29 marca 1989 r.

w sprawie ubezpieczeń ustawowych komunikacyjnych.

Na podstawie art. 7, art. 23 ust. 2 i art. 27 ust. 2 ustawy z dnia 20 września 1984 r. o ubezpieczeniach majątkowych i osobowych (Dz. U. Nr 45, poz. 242) zarządza się, co następuje:

Rozdział 1

Przepisy ogólne

§ 1. 1. Ubezpieczenia ustawowe komunikacyjne na terytorium Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (PRL) obejmują:

- 1) odpowiedzialność cywilną (OC) posiadaczy i kierowców pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów,
- 2) następstwa nieszczęśliwych wypadków (NW), powstałe u osób fizycznych w związku z ruchem pojazdów mechanicznych,
- 3) uszkodzenie, zniszczenie lub utratę zarejestrowanych w PRL pojazdów mechanicznych, będących w posiadaniu osób fizycznych i jednostek gospodarki nieuspołecznionej (autocasco), zwane dalej ubezpieczeniem AC; przez pojazd zarejestrowany rozumie się pojazd, na który właściwy organ administracji państwowej wydał dowód rejestracyjny lub pozwolenie czasowe.

2. Ubezpieczenie, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, nie obejmuje następstw nieszczęśliwych wypadków, wynikłych u osób zagranicznych.

3. Ubezpieczenie, o którym mowa w ust. 1 pkt 3, nie dotyczy:

- 1) pojazdów zarejestrowanych za granicą,
- 2) pojazdów zarejestrowanych w PRL, zaopatrzonych w polskie tablice rejestracyjne dyplomatyczne lub cudzoziemskie,
- 3) motocykli i motorowerów.

§ 2. Pojazdami mechanicznymi w rozumieniu rozporządzenia są:

- 1) pojazdy podlegające rejestracji w PRL — stosownie do przepisów prawa o ruchu drogowym — oraz motorowery,
- 2) inne pojazdy nieszynowe, będące w posiadaniu jednostek podległych Ministrom Obrony Narodowej i Spraw Wewnętrznych, napędzane umieszczonym na nich silnikiem zasilanym z własnego źródła energii, wraz z ciągniętym wszelkiego rodzaju sprzętem,
- 3) pojazdy zarejestrowane za granicą,
- 4) pojazdy zarejestrowane w PRL, zaopatrzone w polskie tablice rejestracyjne dyplomatyczne lub cudzoziemskie.

§ 3. Przez użyte w rozporządzeniu określenia:

- 1) zakład ubezpieczeń — rozumie się Państwowy Zakład Ubezpieczeń (PZU) oraz Towarzystwo Ubezpieczeń i Reasekuracji „Warta”, Spółka Akcyjna (TUiR „Warta”),
- 2) osoba bliska — rozumie się małżonka, dzieci, pasierbów, dzieci przysposobione albo przyjęte na wychowanie, rodziców, przysposabiających, rodzeństwo, ojczyma, macochę, teściów, dziadków, wnuki, zięciów i synowe,
- 3) osoba krajowa lub osoba zagraniczna — rozumie się osoby krajowe i osoby zagraniczne, określone w przepisach prawa dewizowego.

§ 4. 1. PZU odpowiada za następstwa wypadków, które wydarzyły się na terytorium PRL i dotyczą pojazdów mechanicznych wymienionych w § 2 pkt 1 i 2.

2. TUiR „Warta” odpowiada za następstwa wypadków, które wydarzyły się:

- 1) na terytorium PRL i dotyczą pojazdów mechanicznych wymienionych w § 2 pkt 3 i 4,
- 2) na terytorium innych państw, w których są uznawane polskie dowody ubezpieczenia, i dotyczą pojazdów mechanicznych zarejestrowanych w PRL, określonych w § 2 pkt 1 i 2, zaopatrzonych w polskie tablice rejestracyjne zwyczajne.

§ 5. 1. Pojazd mechaniczny należący do osoby fizycznej lub jednostki gospodarki nie uspołecznionej może być wyłączony z ubezpieczenia AC w danym roku kalendarzowym, jeżeli posiadacz pojazdu w terminie do dnia 31 stycznia tego roku opłaci składkę za ubezpieczenie ustawowe OC i NW oraz złoży jednocześnie oświadczenie o rezygnacji z ubezpieczenia AC na blankiecie wpłaty składki przeznaczonym dla PZU.

2. W odniesieniu do pojazdu rejestrowanego w ciągu roku kalendarzowego wyłączenia pojazdu z ubezpieczenia AC posiadacz pojazdu może dokonać nie później niż w terminie trzech dni od dnia rejestracji pojazdu, opłacając składkę za ubezpieczenie ustawowe OC i NW oraz składając oświadczenie o rezygnacji z ubezpieczenia AC w trybie określonym w ust. 1.

3. Wyłączenia, o którym mowa w ust. 1, nie można dokonać w odniesieniu do pojazdu używanego w celach zarobkowych oraz do pojazdu, który w okresie od dnia 1 stycznia do dnia złożenia oświadczenia o rezygnacji z ubezpieczenia AC został uszkodzony, zniszczony lub utracony w okolicznościach uzasadniających roszczenia o wypłatę odszkodowania z tego ubezpieczenia.

4. Nabywcy pojazdu, którego poprzedni posiadacz zrezygnował z ubezpieczenia AC (ust. 1), przysługuje prawo rozszerzenia zakresu ubezpieczenia tego pojazdu na to ubezpieczenie — nie później niż w terminie trzech dni od dnia przerejestrowania pojazdu — pod warunkiem zapłaty składki uzupełniającej za to ubezpieczenie za pełne miesiące do końca danego roku kalendarzowego, z tym że miesiąc rozpoczęty liczy się za pełny.

§ 6. W razie zbycia pojazdu przez osobę fizyczną lub jednostkę gospodarki nie uspołecznionej w ciągu roku

kalendarzowego, dowód opłacenia składki ubezpieczeniowej jest ważny w stosunku do nabywcy pojazdu.

§ 7. Ubezpieczeniem komunikacyjnym w ruchu zagranicznym są objęte w pełnym zakresie (OC, NW, AC) pojazdy mechaniczne, o których mowa w § 4 ust. 2 pkt 2, będące w posiadaniu osób fizycznych, jednostek gospodarki nie uspołecznionej oraz uspołecznionej.

§ 8. 1. Jeżeli przepisy rozporządzenia nie stanowią inaczej, ubezpieczenia komunikacyjne obejmują następstwa wypadków, które wynikły w związku z ruchem pojazdu mechanicznego, w tym także podczas naprawy pojazdu mechanicznego na trasie jazdy, przy wsiadaniu i wysiadaniu z pojazdu albo bezpośrednio przy załadunku i wyładunku pojazdu oraz w czasie jego postoju i garażowania.

2. Zakład ubezpieczeń nie odpowiada za następstwa wypadków spowodowanych działaniami wojennymi.

Rozdział 2

Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej (OC)

§ 9. 1. Z ubezpieczenia OC przysługuje odszkodowanie, jeżeli posiadacz lub kierowca pojazdu mechanicznego są zobowiązani — na podstawie obowiązującego prawa — do odszkodowania za szkodę wyrządzoną tym pojazdem, w wyniku czego nastąpiły: śmierć, uszkodzenie ciała, rozstrój zdrowia, utrata, zniszczenie lub uszkodzenie rzeczy.

2. Za szkodę wyrządzoną na terytorium PRL osobie krajowej zakład ubezpieczeń odpowiada także wówczas, gdy szkoda ta została wyrządzona w okolicznościach uzasadniających odpowiedzialność cywilną posiadacza lub kierowcy pojazdu mechanicznego, a nie ustalono ich tożsamości albo nie zidentyfikowano pojazdu.

3. Przepis ust. 2 nie dotyczy szkody w pojeździe mechanicznym.

4. Zakład ubezpieczeń wypłaca odszkodowania w granicach odpowiedzialności cywilnej posiadacza lub kierowcy pojazdu mechanicznego, chyba że przepisy rozporządzenia stanowią inaczej.

§ 10. Z tytułu ubezpieczenia OC, jeżeli zgłoszone roszczenia podlegają przepisom prawa polskiego, zakład ubezpieczeń nie odpowiada za szkody:

- 1) dotyczące uszkodzenia, zniszczenia lub utraty mienia, wyrządzone przez kierowcę posiadaczowi pojazdu,
- 2) wynikłe w przewożonych za opłatą ładunkach, przesyłkach lub bagażu, chyba że szkoda wynikła w związku z ruchem innego pojazdu mechanicznego,
- 3) polegające na utracie gotówki, biżuterii, papierów wartościowych, wszelkiego rodzaju dokumentów oraz zbiorów filatelistycznych, numizmatycznych i innych,
- 4) w drzewostanie lasów i parków na skutek wzniesienia pożaru,
- 5) które nie przekraczają łącznie 5000 zł.

§ 11. 1. Zakład ubezpieczeń jest obowiązany dochodzić od kierowcy zwrotu wypłaconego odszkodowania, jeżeli:

- 1) szkoda została wyrządzona przez kierowcę umyślnie lub w stanie nietrzeźwości,
- 2) kierowca nie posiadał wymaganych uprawnień do prowadzenia pojazdu, z wyjątkiem przypadków, gdy chodziło o ratowanie życia ludzkiego lub mienia albo o ściganie przestępcy,
- 3) kierowca wszedł w posiadanie pojazdu wskutek popełnienia przestępstwa.

2. W uzasadnionych społecznie i gospodarczo przypadkach zakład ubezpieczeń może ograniczyć częściowo roszczenie, o którym mowa w ust. 1. Nie dotyczy to przypadków, gdy szkoda została wyrządzona umyślnie.

§ 12. 1. Osoba uprawniona do odszkodowania może dochodzić bezpośrednio od zakładu ubezpieczeń roszczeń związanych z wypadkiem, przysługujących w stosunku do posiadacza lub kierowcy pojazdu mechanicznego.

2. Jeżeli roszczenie zostanie zgłoszone do posiadacza lub kierowcy pojazdu mechanicznego, przekazują oni to roszczenie zakładowi ubezpieczeń, powiadamiając o tym poszkodowanego.

3. W postępowaniu sądowym (arbitrażowym) przeciwko posiadaczowi lub kierowcy pojazdu mechanicznego o naprawienie szkody wyrządzonej tym pojazdem jest konieczne zapoznanie także zakładu ubezpieczeń.

4. Jeżeli postępowanie określone w ust. 3 zostało wszczęte za granicą, posiadacz lub kierowca pojazdu jest obowiązany niezwłocznie powiadomić o tym TUiR „Warta” oraz korzystać z pomocy TUiR „Warta” w tym postępowaniu.

§ 13. Za wypadki powstałe na terytorium PRL zakład ubezpieczeń wypłaca odszkodowania z tytułu ubezpieczenia OC osobie uprawnionej do odszkodowania, zawiadamiając o tym posiadacza pojazdu mechanicznego.

§ 14. Na poczet odszkodowania przysługującego z ubezpieczenia OC zalicza się przyznane tej samej osobie, z tytułu tego samego zdarzenia, świadczenia z tytułu ustawowego ubezpieczenia komunikacyjnego NW oraz — jeżeli chodzi o szkodę majątkową — odszkodowanie z tytułu ubezpieczenia AC i innych ubezpieczeń majątkowych.

Rozdział 3

Ubezpieczenie następstw nieszczęśliwych wypadków (NW)

§ 15. 1. Z ubezpieczenia NW przysługują świadczenia, jeżeli poszkodowany zmarł lub doznał uszczerbku na zdrowiu (uszkodzenia ciała albo rozstroju zdrowia) w następstwie wywołanego przyczyną zewnętrzną zdarzenia, które wynikło w związku z ruchem pojazdu mechanicznego, podczas wsiadania lub wysiadania z niego, bezpośrednio przy jego załadowywaniu lub wyładowywaniu, postoju i naprawie na trasie jazdy oraz wskutek upadku, pożaru lub wybuchu pojazdu.

2. Świadczenia, o których mowa w ust. 1, nie przysługują, jeżeli wypadek zdarzył się:

- 1) poszkodowanemu w czasie prowadzenia przez niego pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości,
- 2) poszkodowanemu w czasie prowadzenia przez niego pojazdu mechanicznego bez wymaganych uprawnień do prowadzenia danego pojazdu,
- 3) wskutek popełnienia lub usiłowania popełnienia przez poszkodowanego przestępstwa lub samobójstwa,
- 4) osobie uprawnionej do świadczenia, jeżeli umyślnie spowodowała wypadek, w wyniku którego nastąpiła śmierć poszkodowanego.

3. W przypadkach wymienionych w ust. 2 pkt 1 i 2 zakład ubezpieczeń może przyznać świadczenie, jeżeli odpowiada to zasadom współzycia społecznego.

§ 16. 1. Jeżeli wskutek nieszczęśliwego wypadku poszkodowany zmarł przed upływem dwóch lat od dnia wypadku, zakład ubezpieczeń wypłaca świadczenie w wysokości 300 000 zł, w tym udokumentowane koszty pogrzebu nie przekraczające tej kwoty.

2. W razie sprowadzenia zwłok z zagranicy, zakład ubezpieczeń pokrywa również koszty z tym związane, nawet wówczas, gdy koszty te, łącznie z kosztami pogrzebu, przekroczą kwotę świadczenia określonego w ust. 1.

3. Koszty pogrzebu i przewiezienia zwłok (ust. 1 i 2) zwraca się temu, kto je poniósł.

4. Świadczenie z tytułu śmierci zakład ubezpieczeń wypłaca, z zastrzeżeniem ust. 3, osobom uprawnionym według następującej kolejności:

- 1) małżonkowi,
- 2) dzieciom,
- 3) rodzicom,
- 4) innym spadkobiercom zmarłego.

§ 17. 1. Poszkodowanemu, który wskutek nieszczęśliwego wypadku doznał trwałego uszczerbku na zdrowiu, przysługuje jednorazowe świadczenie pieniężne w wysokości 3 000 zł za każdy procent trwałego uszczerbku na zdrowiu, nie więcej niż 300 000 zł; przy trwałym uszczerbku na zdrowiu, nie przekraczającym pięciu procent, przysługuje świadczenie w wysokości 15 000 zł. Przy określaniu procentu uszczerbku na zdrowiu nie bierze się pod uwagę specjalności zawodowej poszkodowanego.

2. Jeżeli poszkodowany nie kierujący pojazdem w chwili wypadku był w stanie nietrzeźwości i stan ten miał wpływ na powstanie lub rozmiar szkody, zakład ubezpieczeń może zmniejszyć o 25% świadczenie, o którym mowa w ust. 1.

3. Jeżeli wypłacono jednorazowe świadczenie z tytułu trwałego uszczerbku na zdrowiu, a następnie poszkodowany zmarł wskutek tego samego wypadku, świadczenie z tytułu śmierci wypłaca się tylko wówczas, gdy jest ono wyższe od świadczenia wypłaconego poszkodowanemu, przy czym potrąca się wypłaconą uprzednio kwotę.

4. Jeżeli poszkodowany zmarł po ustaleniu procentu trwałego uszczerbku na zdrowiu, a śmierć nie pozostaje

w związku przyczynowym z nieszczęśliwym wypadkiem, nie wypłacone przed śmiercią świadczenie z tytułu uszczerbku na zdrowiu przysługuje osobom uprawnionym (§ 16 ust. 4); jeżeli przed śmiercią poszkodowanego nie został ustalony procent trwałego uszczerbku na zdrowiu, do określenia świadczenia przyjmuje się przypuszczalny procent tego uszczerbku, ustalony na podstawie dokumentacji lekarskiej. Przysługujące świadczenie wypłaca się według zasad określonych w § 16 ust. 4.

5. W razie braku osób uprawnionych do otrzymania świadczenia określonego w ust. 4, świadczenie to wypłaca się osobie, która poniosła koszty pogrzebu poszkodowanego.

§ 18. W razie trwałego uszczerbku na zdrowiu, zakład ubezpieczeń pokrywa w pełnej wysokości także koszty jednorazowego nabycia protez lub specjalnych środków pomocniczych zaleconych przez lekarza, a w razie skierowania poszkodowanego do ośrodka przeszkolenia zawodowego inwalidów — również koszty tego przeszkolenia, pod warunkiem że zalecenie środków lub skierowanie na przeszkolenie nastąpiło przed upływem 5 lat od daty wypadku, a jeżeli poszkodowany w dniu wypadku nie był pełnoletni — od dnia osiągnięcia pełnoletności.

§ 19. Zakład ubezpieczeń zwraca udowodnione koszty leczenia, jeżeli koszty te powstały przed upływem dwóch lat od dnia nieszczęśliwego wypadku. Za koszty leczenia uważa się koszty przewożenia poszkodowanego do mieszkania oraz do lekarza lub zakładu leczniczego, opieki lekarskiej, zaleconej przez lekarza opieki pielęgniarskiej, wszelkich środków badania i leczenia, zabiegów i operacji. Zwrot kosztów leczenia przysługuje temu, kto je poniósł.

§ 20. Zakład ubezpieczeń:

- 1) wypłaca świadczenia z tytułu śmierci (§ 16) i uszczerbku na zdrowiu (§ 17), niezależnie od przysługującego poszkodowanemu świadczenia z innych środków państwowych albo z innego ubezpieczenia,
- 2) pokrywa koszty leczenia, protezowania i przeszkolenia zawodowego, jeżeli świadczenia z tego tytułu nie przysługują poszkodowanemu z innych środków państwowych albo z innego ubezpieczenia.

§ 21. Zakład ubezpieczeń wypłaca świadczenia bez oczekiwania na wyniki postępowania w sprawie ustalenia odpowiedzialności cywilnej za nieszczęśliwy wypadek.

Rozdział 4

Ubezpieczenie autocasco (AC)

§ 22. 1. Z ubezpieczenia AC przysługuje odszkodowanie w razie uszkodzenia, zniszczenia lub utraty pojazdu mechanicznego lub jego części oraz wyposażenia pojazdu wskutek:

- 1) zderzenia się pojazdu z osobami lub przedmiotami.
- 2) powodzi, zatopienia, piorunu, pożaru, wybuchu, gradobicia, huraganu oraz innych sił przyrody,
- 3) nagłego działania czynnika termicznego lub chemicznego, pochodzącego z zewnątrz pojazdu,

- 4) użycia pojazdu bez zgody posiadacza albo kradzieży pojazdu lub jego części, pod warunkiem zabezpieczenia ich przed kradzieżą w sposób przewidziany w konstrukcji pojazdu, chyba że pojazd jest strzeżony albo pozostawiony w pomieszczeniu zamkniętym,
- 5) uszkodzenia pojazdu przez osoby trzecie,
- 6) uszkodzenia lub zniszczenia pojazdu w związku z przewozem osób, którym ma być udzielona pomoc lekarska.

2. Przez wyposażenie pojazdu objęte ubezpieczeniem rozumie się sprzęt i urządzenia, przewidziane przepisami o ruchu drogowym jako niezbędne do utrzymania i używania pojazdu, a także wyposażenie dodatkowe służące bezpieczeństwu jazdy oraz zabezpieczeniu pojazdu przed kradzieżą.

§ 23. Zakład ubezpieczeń nie odpowiada za szkody:

- 1) powstałe podczas prowadzenia pojazdu mechanicznego przez posiadacza pojazdu lub upoważnionego kierowcę w stanie nietrzeźwości albo bez wymaganych uprawnień do prowadzenia pojazdu,
- 2) spowodowane umyślnie przez posiadacza pojazdu lub kierowcę upoważnionego przez posiadacza do kierowania tym pojazdem,
- 3) powstałe podczas jazd wyścigowych i konkursowych oraz treningów do takich jazd, a także podczas użycia pojazdu jako rekwizytu,
- 4) nie przekraczające 10 000 zł.

§ 24. 1. W razie całkowitego zniszczenia pojazdu albo gdy nie odzyskano pojazdu utraconego wskutek kradzieży lub innych przyczyn określonych w § 22 (szkoda całkowita), zakład ubezpieczeń ustala wysokość szkody w kwocie równej wartości pojazdu w dniu ustalenia przez zakład ubezpieczeń odszkodowania.

2. Wartość pojazdu stanowi różnicę między ceną nowego pojazdu danej marki i typu wraz z ceną wyposażenia, w dniu ustalenia odszkodowania, a kwotą amortyzacji pojazdu wynikającą z okresu jego eksploatacji, ustaloną według stawek określonych w załączniku do rozporządzenia.

3. W razie braku takiej ceny w złotych, wartość pojazdu lub jego części na potrzeby ubezpieczeniowo-szkodowe ustala zakład ubezpieczeń w relacji odpowiedniej do ceny pojazdu lub jego części, z uwzględnieniem właściwości techniczno-eksploatacyjnych pojazdu lub jego części i kraju produkcji.

4. Kwotę amortyzacji pojazdu ustala się za każdy ukończony miesiąc jego eksploatacji, do dnia powstania szkody, przyjmując za początek eksploatacji datę 31 grudnia roku produkcji pojazdu.

5. Jeżeli w pojeździe dokonano wymiany nadwozia na fabrycznie nowe, za początek eksploatacji pojazdu dla celów ubezpieczeniowych przyjmuje się datę 31 grudnia roku, w którym dokonano wymiany.

6. Jeżeli wartość pojazdu, ustalona zgodnie z ust. 2, stanowi mniej niż 30% ceny nowego pojazdu w dniu usta-

lenia odszkodowania, za wartość pojazdu przyjmuje się 30% ceny nowego pojazdu.

7. Na zlecenie zakładu ubezpieczeń lub na wniosek ubezpieczającego wartość pojazdu może być ustalona indywidualnie przez rzeczoznawcę, z uwzględnieniem stanu technicznego pojazdu w chwili wypadku.

§ 25. 1. W razie częściowego uszkodzenia pojazdu, zniszczenia lub utraty jego części (szkoda częściowa), zakład ubezpieczeń ustala wysokość szkody na podstawie wyceny lub rachunków.

2. Wysokość szkody obejmuje koszty naprawy pojazdu w zakresie określonym w powypadkowej ocenie technicznej, chyba że rozszerzenie zakresu naprawy o części nie uszkodzone wynika z konieczności technologicznej bądź użycia zmodernizowanych części lub zespołów.

3. Jeżeli do wymiany zakwalifikowano nadwozie pojazdu, do ustalenia wysokości szkody przyjmuje się cenę nowego nadwozia pomniejszoną o kwotę amortyzacji, wynikającą z okresu eksploatacji dotychczasowego nadwozia. Przepis ten dotyczy samochodu osobowego, autobusu i innego pojazdu mechanicznego, w którym część ładunkowa lub pasażerska stanowi nierozdzielną całość z kabiną kierowcy.

4. Wyceny kosztów naprawy pojazdu zakład ubezpieczeń dokonuje według cen stosowanych w dniu ustalenia odszkodowania.

§ 26. Wysokość odszkodowania wypłacanego przez zakład ubezpieczeń nie może przekraczać wartości pojazdu w dniu ustalenia odszkodowania.

§ 27. Jeżeli wypadek objęty ubezpieczeniem nastąpił za granicą, naprawa pojazdu powinna być dokonana w PRL, chyba że zakład ubezpieczeń lub jego zagraniczny przedstawiciel wyrazi zgodę na przeprowadzenie naprawy za granicą albo zachodzą okoliczności, o których mowa w § 48 i 49.

§ 28. 1. Z ustalonej wysokości szkody całkowitej (§ 24) lub szkody częściowej (§ 25) potrąca się wartość pozostałości.

2. Wartość pozostałości, to jest nie uszkodzonych części lub zespołów pojazdu, ustala się przez pomniejszenie ich ceny o kwotę ich amortyzacji wynikającą ze stawki amortyzacyjnej pojazdu, określonej w załączniku do rozporządzenia.

§ 29. Wartości pozostałości nie potrąca się, jeżeli pojazd został całkowicie zniszczony poza terytorium PRL i na podstawie decyzji zakładu ubezpieczeń nie będzie transportowany do PRL albo jeżeli posiadacz pojazdu przenieś prawo własności pozostałości na zakład ubezpieczeń.

§ 30. 1. Z ustalonego odszkodowania, w razie szkody całkowitej lub szkody częściowej, zakład ubezpieczeń potrąca udział własny posiadacza pojazdu w szkodzie objętej ubezpieczeniem AC, jeżeli szkoda powstała z przyczyn określonych w § 22 ust. 1 pkt 1, chyba że udowodnione zostanie, że posiadacz (kierowca) nie ponosi odpowiedzialności za powstanie szkody.

2. Udział własny, o którym mowa w ust. 1, wynosi 10% ustalonego odszkodowania.

3. Jeżeli w okresie kolejnych dwóch lat trwania ubezpieczenia powstanie więcej niż jedna szkoda, za którą wypłaca się odszkodowanie z zastosowaniem udziału własnego, udział ten ulega zwiększeniu i wynosi:

- 1) przy drugiej szkodzie — 15%,
- 2) przy trzeciej i następnych szkodach — 20%.

4. Przepis ust. 3 nie dotyczy szkód powstałych w ruchu zagranicznym.

§ 31. Udziału własnego nie stosuje się, jeżeli naprawa uszkodzonego pojazdu została dokonana za granicą, w zakresie niezbędnym do kontynuowania dalszej bezpiecznej jazdy, za zgodą zakładu ubezpieczeń lub jego zagranicznego przedstawiciela, albo zachodzą okoliczności, o których mowa w § 48 i 49.

§ 32. Zakład ubezpieczeń wypłaca odszkodowanie za szkodę objętą ubezpieczeniem AC, nie czekając na wynik postępowania w sprawie ustalenia odpowiedzialności cywilnej za dany wypadek.

§ 33. 1. Jeżeli poszkodowany odzyskał skradziony lub utracony z innych przyczyn pojazd albo jego część po wypłacie odszkodowania, jest on obowiązany zwrócić zakładowi ubezpieczeń otrzymane odszkodowanie, a w razie odzyskania pojazdu w stanie uszkodzonym — odpowiednią jego część.

2. Jeżeli pojazd został odzyskany po wypłacie odszkodowania, poszkodowany może zamiast zwrotu odszkodowania przenieś prawo własności odzyskanego pojazdu na zakład ubezpieczeń.

§ 34. 1. Z chwilą zapłaty odszkodowania roszczenie posiadacza pojazdu przeciwko osobie odpowiedzialnej za szkodę przechodzi z mocy prawa na zakład ubezpieczeń do wysokości zapłaconego odszkodowania. Jeżeli zakład ubezpieczeń pokrył tylko część szkody, posiadaczowi pojazdu przysługuje, co do pozostałej części, pierwszeństwo zaspokojenia roszczeń przed roszczeniami zakładu ubezpieczeń.

2. Nie przechodzą na zakład ubezpieczeń roszczenia przeciwko:

- 1) osobie bliskiej, chyba że osoba ta wyrządziła szkodę umyślnie,
- 2) pracownikowi posiadacza pojazdu, chyba że wyrządził on szkodę umyślnie albo gdy szkoda wynikła w czasie użycia pojazdu bez zgody posiadacza.

3. Przepis § 11 ust. 2 stosuje się odpowiednio.

4. Jeżeli poszkodowany bez zgody zakładu ubezpieczeń zrzekł się roszczenia w stosunku do osoby trzeciej odpowiedzialnej za szkodę lub je ograniczył, zakład ubezpieczeń może odmówić odszkodowania lub je zmniejszyć. Jeżeli zrzeczenie się lub ograniczenie roszczenia zostanie ujawnione po wypłaceniu przez zakład ubezpieczeń odszkodowania, zakładowi ubezpieczeń przysługuje prawo dochodzenia od poszkodowanego zwrotu całości lub części wypłaconego odszkodowania.

Rozdział 5

Obowiązki posiadaczy pojazdów mechanicznych w zakresie opłacania składek oraz obowiązki granicznych urzędów celnych

§ 35. Posiadacze pojazdów mechanicznych opłacają składki za ubezpieczenia ustawowe komunikacyjne.

§ 36. 1. Posiadacze pojazdów mechanicznych zarejestrowanych za granicą są zwolnieni od opłaty składki za ubezpieczenie ustawowe odpowiedzialności cywilnej, jeżeli posiadają ważne dowody ubezpieczenia uznawane przez TUiR „Warta”.

2. Posiadacze pojazdów, o których mowa w ust. 1, nie mający dowodów ubezpieczenia uznawanych przez TUiR „Warta” oraz posiadacze pojazdów mechanicznych zarejestrowanych w PRL, o których mowa w § 2 pkt 3 i 4, opłacają składki w TUiR „Warta” za okres pozostawiania tych pojazdów na terytorium PRL.

3. Jeżeli posiadacz pojazdu, o którym mowa w ust. 1 i 2, nie opłacił składki za pełny okres pozostawiania pojazdu mechanicznego na terytorium PRL, TUiR „Warta” pobiera składkę uzupełniającą oraz odsetki.

§ 37. 1. Posiadacze pojazdów, o których mowa w § 7, wyjeżdżający za granicę tymi pojazdami, opłacają składki z tytułu ubezpieczeń komunikacyjnych realizowanych przez TUiR „Warta” za pełny okres pozostawiania pojazdu poza granicami PRL.

2. Jeżeli posiadacz, o którym mowa w ust. 1, nie opłacił składki za pełny okres pozostawiania pojazdu mechanicznego za granicą, TUiR „Warta” pobiera składkę uzupełniającą oraz odsetki.

§ 38. 1. Graniczne urzędy celne sprawdzają przy przekraczaniu granicy PRL dowody ubezpieczenia pojazdów mechanicznych. Jeżeli graniczny urząd celny stwierdzi, że posiadacz pojazdu:

- 1) zarejestrowanego za granicą, a nie podlegającego rejestracji w PRL, przy wjeździe na terytorium PRL nie posiada dowodu ubezpieczenia na planowany okres pobytu w PRL, pojazd nie może być dopuszczony do przekroczenia granicy bez opłacenia składki,
- 2) zarejestrowanego za granicą lub pojazdu zarejestrowanego w PRL, zaopatrzonego w polskie tablice rejestracyjne dyplomatyczne lub cudzoziemskie, przy wyjeździe z terytorium PRL nie ma dowodu ubezpieczenia obejmującego pełny okres pozostawiania pojazdu w PRL, pojazd nie może być dopuszczony do przekroczenia granicy bez opłacenia składki,
- 3) zarejestrowanego w PRL, zaopatrzonego w polskie tablice rejestracyjne zwyczajne, przy wyjeździe z terytorium PRL nie ma dowodu ubezpieczenia na planowany okres pobytu za granicą, pojazd nie może być dopuszczony do przekroczenia granicy bez opłacenia składki,
- 4) zarejestrowanego w PRL, zaopatrzonego w polskie tablice rejestracyjne zwyczajne, przy wjeździe na terytorium PRL nie ma dowodu ubezpieczenia obejmującego pełny okres pozostawiania pojazdu za granicą, pojazd nie może być odprawiony bez opłacenia składki, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3.

2. Jeżeli posiadacz, o którym mowa w ust. 1 pkt 4, nie ma środków pieniężnych na opłacenie należnej składki i odsetek, graniczny urząd celny odprawia pojazd i zatrzymuje dowód ubezpieczenia, odnotowując na nim datę przekroczenia granicy. Zatrzymany dowód przesyła się do TUiR „Warta”. W razie braku dowodu ubezpieczenia, graniczny urząd celny sporządza informację dla TUiR „Warta”, podając dane dotyczące posiadacza pojazdu oraz markę i numer rejestracyjny pojazdu, a także okres pozostawiania pojazdu za granicą.

3. Posiadacz pojazdu, o którym mowa w ust. 1, opłaca składkę we wskazanym przez graniczny urząd celny przedstawicielstwie TUiR „Warta”.

4. Graniczne urzędy celne stemplują dowody ubezpieczenia posiadaczy pojazdów mechanicznych zarejestrowanych w PRL, zaopatrzonych w polskie tablice rejestracyjne zwyczajne, przy wyjeździe i wjeździe tych pojazdów na terytorium PRL.

Rozdział 6

Obowiązki posiadacza pojazdu mechanicznego oraz innych osób i organów w razie wypadku

§ 39. W razie wypadku posiadacz pojazdu (kierowca) powinien:

- 1) przedsięwziąć odpowiednie środki w celu zapewnienia bezpieczeństwa ruchu w miejscu wypadku, starać się o złagodzenie skutków wypadku oraz zapewnienie pomocy lekarskiej osobom poszkodowanym, jak również w miarę możliwości o zabezpieczenie ich mienia,
- 2) zapobiec, w miarę możliwości, zwiększeniu się szkody,
- 3) powiadomić, w miarę możliwości, niezwłocznie o wypadku zakład ubezpieczeń, udzielając niezbędnych informacji i wyjaśnień,
- 4) nie dokonywać w uszkodzonym pojeździe żadnych zmian nie uzasadnionych koniecznością kontynuowania dalszej bezpiecznej jazdy i nie oddawać go do naprawy bez uprzedniego przeprowadzenia oględzin przez przedstawiciela zakładu ubezpieczeń, chyba że zakład ubezpieczeń nie przeprowadził ich w ciągu 7 dni od dnia otrzymania zawiadomienia o wypadku lub 14 dni, jeżeli niezbędne było powołanie rzeczoznawców,
- 5) w przypadku szkody powstałej za granicą, niezależnie od obowiązków określonych w pkt 1 i 2, niezwłocznie powiadomić zagranicznego przedstawiciela TUiR „Warta”, nie dokonywać — bez jego zgody — żadnych zmian w uszkodzonym pojeździe i nie oddawać go do naprawy, chyba że zagraniczny przedstawiciel TUiR „Warta” nie dokona oględzin pojazdu w ciągu dwóch dni od dnia powiadomienia albo zachodzą okoliczności, o których mowa w § 48 i 49,
- 6) po powrocie do kraju każdą szkodę powstałą za granicą zgłosić zakładowi ubezpieczeń w ciągu 7 dni od dnia przekroczenia granicy.

§ 40. O wypadku z ofiarami w ludziach lub kradzieży ubezpieczonego pojazdu oraz o wypadku powstałym w okolicznościach nasuwających przypuszczenie, że popełniono przestępstwo, jak również gdy została spowodowana poważna szkoda w mieniu, posiadacz pojazdu (kierowca) powinien niezwłocznie zawiadomić Milicję Obywatelską, a za granicą odpowiednie organy.

§ 41. Posiadacz pojazdu (kierowca) i osoba zgłaszająca roszczenie powinni przedstawić posiadane dowody dotyczące wypadku i ułatwić zakładowi ubezpieczeń ustalenie okoliczności wypadku i rozmiaru szkód, jak również udzielić wszelkiej pomocy w dochodzeniu przez zakład ubezpieczeń roszczeń przeciwko sprawcy wypadku.

§ 42. 1. Zakład ubezpieczeń może zmniejszyć należne z ubezpieczenia AC odszkodowanie:

- 1) o 10% wysokości odszkodowania, nie więcej niż 100 000 zł — jeżeli posiadacz (kierowca) nie wykonał obowiązków wynikających z przepisów § 39 pkt 1, 2, 4—6 i miało to wpływ na rozmiar szkody,
- 2) o 20% wysokości odszkodowania — jeżeli posiadacz (kierowca) zbiegł z miejsca wypadku.

2. Zmniejszone o 10% może być świadczenie z ubezpieczenia NW (§ 17), jeżeli kierowca lub pasażer nie stosował się do przepisów o używaniu pasów bezpieczeństwa i motocyklowych hełmów ochronnych.

Rozdział 7

Ustalenie rozmiaru szkody i wypłata świadczenia

§ 43. 1. Po otrzymaniu wiadomości o wypadku zakład ubezpieczeń przeprowadza postępowanie dotyczące ustalenia stanu faktycznego wypadku, zasadności roszczeń i wysokości świadczeń oraz informuje posiadacza pojazdu i osobę zgłaszającą roszczenie, jakie dokumenty są potrzebne do określenia świadczenia.

2. Jeżeli osoba uprawniona zgłosiła zakładowi ubezpieczeń roszczenie z tytułu jednego z ubezpieczeń ustawowych komunikacyjnych, zakład ubezpieczeń z urzędu przystępuje także do badania i ustalania ewentualnych uprawnień tej osoby do otrzymania świadczeń z tytułu pozostałych ubezpieczeń komunikacyjnych.

§ 44. 1. Świadczenia za szkodę na osobie, wypłacane przez zakład ubezpieczeń z ubezpieczenia OC, nie mogą być niższe od świadczeń przewidzianych w przepisach dotyczących ubezpieczenia ustawowego komunikacyjnego NW.

2. Niezależnie od świadczeń przewidzianych w rozdziałach 2 i 3, zakład ubezpieczeń zwraca koszty świadczeń i orzeczeń lekarskich wymaganych do uzasadnienia roszczenia, koszty przejazdów w razie skierowania poszkodowanego przez zakład ubezpieczeń na badania pomocnicze lub obserwację kliniczną, koszty uzyskania innych żądanych przez zakład ubezpieczeń dowodów, świadectw, ekspertyz, a co do osób nie uprawnionych do bezpłatnego leczenia — koszty badań pomocniczych i obserwacji klinicznej. Zwrot kosztów przejazdów przysługuje również osobie towarzyszącej, jeżeli opieka była uzasadniona wiekiem lub stanem zdrowia poszkodowanego.

§ 45. Niezależnie od świadczeń przewidzianych w rozdziałach 2—4 zakład ubezpieczeń:

- 1) zwraca uzasadnione okolicznościami wypadku koszty poniesione przez posiadacza (kierowcę) pojazdu mechanicznego w celu zapobieżenia zwiększeniu się szkody,
- 2) zwraca uzasadnione koszty transportu uszkodzonego pojazdu do najbliższego od miejsca wypadku zakładu

naprawczego albo do zakładu naprawczego w miejscu zamieszkania lub siedziby posiadacza pojazdu, jak również z zakładu naprawczego do innego zakładu specjalistycznego,

- 3) pokrywa koszty wynagrodzenia rzeczoznawców powołanych przez zakład ubezpieczeń albo za jego zgodą przez osobę zainteresowaną, w celu ustalenia okoliczności lub rozmiaru szkody.

§ 46. Z tytułu ubezpieczeń ustawowych komunikacyjnych zakład ubezpieczeń jest obowiązany tylko do świadczeń pieniężnych i dokonuje ich wypłaty w złotych, z wyjątkiem przepisów zawartych w rozdziale 8.

Rozdział 8

Wypłata świadczeń i odszkodowań oraz zwrot kosztów i wydatków w walutach obcych z ubezpieczeń ustawowych komunikacyjnych

§ 47. 1. TUiR „Warta” wypłaca z ubezpieczenia ustawowego komunikacyjnego odpowiedzialności cywilnej świadczenia i odszkodowania w walutach obcych poszkodowanym osobom zagranicznym.

2. Koszty i wydatki poniesione przez poszkodowanych w złotych, zaliczane na poczet przysługującego im świadczenia lub odszkodowania, o którym mowa w ust. 1, są wypłacane w złotych.

§ 48. 1. W razie powstania wypadku za granicą, w którym poszkodowane są osoby krajowe, TUiR „Warta” pokrywa lub zwraca w walutach obcych poniesione przez posiadacza pojazdu mechanicznego zaopatrzonego w polskie tablice rejestracyjne zwyczajne oraz przez inne osoby, udokumentowane rachunkami i uzasadnione okolicznościami wypadku, wydatki na:

- 1) udzielenie niezbędnej pomocy lekarskiej oraz przewóz do kraju poszkodowanych osób krajowych zamieszkałych w PRL, a w razie śmierci — koszty sprowadzenia zwłok do kraju,
- 2) zapobieżenie zwiększeniu szkody,
- 3) transport uszkodzonego pojazdu z miejsca wypadku do najbliższego zakładu naprawczego za granicą,
- 4) transport uszkodzonego pojazdu w celu naprawy w kraju,
- 5) przejazd z miejsca wypadku do miejsca zamieszkania posiadacza (kierowcy) pojazdu i osób, które wyjechały z kraju ubezpieczonym pojazdem, jeżeli pojazd został utracony, uległ całkowitemu zniszczeniu lub na skutek uszkodzenia jest transportowany do kraju,
- 6) obronę posiadacza (kierowcy) pojazdu w postępowaniu karnym, jeżeli zostanie ono wszczęte za granicą w związku z wypadkiem objętym ubezpieczeniami komunikacyjnymi,
- 7) uzyskanie dokumentów niezbędnych do ustalenia okoliczności lub rozmiarów szkody,
- 8) naprawę szkody w pojeździe, w zakresie niezbędnym do kontynuowania bezpiecznej jazdy.

2. Zwrot kosztów sprowadzenia zwłok do kraju następuje do wysokości kosztów i w walucie, w jakiej poniosłoby je TUiR „Warta” zlecając wykonanie tej usługi uprawnionemu przedsiębiorstwu w PRL.

3. Zwrot kosztów transportu uszkodzonego pojazdu w celu naprawy w kraju, dokonywanego na zlecenie posiadacza (kierowcy) pojazdu bez zgody TUIR „Warta”, następuje do wysokości kosztów i w walucie, w jakiej poniosłoby je TUIR „Warta” wydając takie zlecenie, jednak koszty te nie mogą przekroczyć wartości pojazdu (§ 26).

4. Podlegające pokryciu koszty przejazdu z miejsca wypadku do miejsca zamieszkania osób, o których mowa w ust. 1 pkt 5, ustala się według cen biletów kolejowych klasy 2.

§ 49. 1. Jeżeli uszkodzony za granicą pojazd wymaga naprawy w zakresie niezbędnym do kontynuowania bezpiecznej jazdy, naprawa na koszt TUIR „Warta” jest dokonywana wyłącznie na zlecenie zagranicznego przedstawiciela TUIR „Warta”.

2. Zlecenie, o którym mowa w ust. 1, nie jest wymagane, jeżeli koszt naprawy pojazdu nie przekracza w walutach obcych równowartości 200 dolarów USA, a w razie naprawy dokonywanej na terytorium europejskich państw członkowskich Rady Wzajemnej Pomocy Gospodarczej — 300 rubli.

3. Zwrot poniesionych przez posiadacza (kierowcę) pojazdu kosztów naprawy niezbędnej do kontynuowania bezpiecznej jazdy następuje w kraju do wysokości kwot określonych w ust. 2 na podstawie oryginalnych imiennych rachunków w walucie kraju, na którego terytorium zdarzył się wypadek.

4. Jeżeli naprawa uszkodzonego pojazdu zostanie przeprowadzona za granicą bez zgody TUIR „Warta” lub jego zagranicznego przedstawiciela, a koszty tej naprawy niezbędnej do kontynuowania bezpiecznej jazdy przekroczą kwotę określoną w ust. 2, to uznane odszkodowanie przekraczające te koszty jest wypłacane w PRL w złotych.

5. Jeżeli przeprowadzona za granicą bez zgody TUIR „Warta” lub jej zagranicznego przedstawiciela naprawa pojazdu nie dotyczy zakresu niezbędnego do kontynuowania bezpiecznej jazdy, to uznane odszkodowanie jest wypłacane w PRL w złotych.

Rozdział 9

Przepisy końcowe

§ 50. Traci moc rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 lutego 1985 r. w sprawie ubezpieczeń ustawowych komunikacyjnych (Dz. U. Nr 6, poz. 20), z tym że przepisy tego rozporządzenia stosuje się do wypadków, które wydarzyły się przed dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia.

§ 51. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, z tym że w 1989 r. czynności, o których mowa w § 5 ust. 1, można dokonać w terminie do dnia 30 kwietnia 1989 r.

Prezes Rady Ministrów: *M. F. Rakowski*

Załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 marca 1989 r. (poz. 100)

STAWKI ROCZNYCH ODPISÓW AMORTYZACYJNYCH (w procentach)

Lp.	Rodzaj pojazdu	Pojazd używany do celów	
		zarobkowych	niezarobkowych
1	Samochody osobowe i ciężarowo-osobowe, przyczepy ciężarowe o ładowności do 2 ton oraz przyczepy specjalne (w tym kempingowe)	17	7
2	Autobusy oraz przyczepy autobusowe	18	8
3	Samochody ciężarowe:		
	— o ładowności do 2 ton	18	8
	— o ładowności powyżej 2 ton lub z urządzeniem samowyladowczym	17	7
4	Samochody o napędzie elektrycznym	12	5
5	Samochody specjalne	8	5
6	Ciągniki:		
	— siodłowe i balastowe	17	10
	— inne (z wyjątkiem rolniczych)	12	8
7	Ciągniki rolnicze	15	5
8	Przyczepy (z wyjątkiem wymienionych pod lp. 1) oraz naczepy	20	10
9	Motocykle dwukołowe i trzykołowe oraz motorowery	15	7